

Iloimantsin luovutetut kylät

Iloimantsi on Pohjois-Karjalan vanhin pitäjä. Se perustettiin 1400-luvulla osana Novgorodia. Vanhaa perua olivat myös nykyisen rajan taakse jääneistä itäkylistä Vuottoniemi, Kuolismaa ja Ontronvaara.

Uudisasukkaita alueelle tuli Laatokan alueelta 1000-luvulta alkaen ensin riistan ja sen jälkeen kaskiviljelyn perässä. Kaskiviljely aloitettiin viimeistään 1300-luvulla. Ihmisten liikkumisen kannalta olennaisia olivat pitkään vesireitit. Itäisen osan vedenjakajan vuoksi Vuottojärven, Vieksjärven ja Melaselän vedet virtaavat Koitajokeen ja edelleen Pielisen kautta Saimaaseen, kun taas Liusjärven vedet kulkevat Äänisjärveen ja Laatokkaan.

1500-luvulla rajariidat savolaisten kanssa kiihtyivät. Stolbovan rauha vuonna 1617 oli merkittävä rajapaalu Iloimantsin historiassa. Tuolloin Iloimantsin pogosta irrotettiin pitkäaikaisesta yhteydestään ortodoksiseen Venäjään ja liitettiin luterilaiseen Ruotsiin. Ruotsalaisten käännytystoimia seurasi ortodoksien joukkopako Venäjälle 1600-luvun mittaan. Ortodokseja jäi kuitenkin asumaan Iloimantsin itäkyliin savolaisista uudisasukkaista huolimatta. Varsinkin sotien ja nälänhätäkautien takia itäkylien väestöä muutti rajan taakse Venäjälle ja Venäjältä rajan tälle puolelle moneen kertaan.

Luovutettujen kylien alueeseen kuului seitsemän rekisterikylää: Vuottoniemi, Liusvaara, Ontronvaara, Lokanlahti, Kuolismaa, Lutikkavaara ja Melaselkä. Kylien keskustojen ohella asutusta oli niiden sivukylissä. Asukkaiden enemmistö oli ortodokseja. Ennen talvisotaa kylissä asui yhteensä noin 1700 henkeä.

Erkki A. Sivosen mukaan itäisten kylien maisemaan kuuluivat peninkulmaiset salot, laajat upottavat rimpisuot sekä rämeikön keskeltä kohoavat vaarat, joiden laella vihersivät pienet peltotilkut.

